

Per adres: Jos Raedts
Klingerbergsingel 243
5925 AH Venlo-Blerick

www.actiegroepwindturbines.nl
info@actiegroepwindturbines.nl

Blerick, 18 september 2018

Provinciale Staten van Limburg
Postbus 5700
6202 MA Maastricht

Onderwerp: korte reactie Nota van Zienswijzen / locatiestudie zoekgebieden voor windenergie
Provincie Limburg d.d. 16.08.2018

Geachte statenleden,

Zoals eerder in onze e-mail d.d. 07.09.2018 aangekondigd, ontvangt u hierbij een reactie op de Nota van Zienswijzen, waarbij wij tevens ingaan op de bovengenoemde locatiestudie.

1. "WINDPARK GREENPORT VENLO" ONDERUITGEHAALD DOOR LOCATIESTUDIE LOCATIESTUDIE STEUNT STANDPUNT A.W.B.

Eerder hebben we al aangegeven dat de oplegnotitie MER (in aanvulling op het eerdere "MER" en "Aanvulling op het MER") niet uitgaat van alternatieven en daarom alleen al moet worden afgewezen.

De Commissie voor de m.e.r. volgt onze redentatie in een reactie op de oplegnotitie. Citaat Commissie in advies van 10 juli 2018:

*"Het is niet aan de gemeenten Venlo en Horst aan de Maas om een vergelijking met locaties buiten hun gemeenten te maken bij het afwegen van de ruimtelijke inrichting van hun grondgebied. **Het is wel aan de provincie om bij een PIP-procedure de locatiekeuze breder te onderbouwen dan alleen het grondgebied van een specifieke gemeente. Hiermee wordt duidelijk of de locatie op de Greenport vergelijkbaar, geschikter of minder geschikt is dan andere mogelijke locaties in Limburg.***

*De Commissie begrijpt de tijdsdruk op het project, maar vindt een goede locatieonderbouwing, waarbij ook onderzoek naar andere mogelijke locaties heeft plaatsgevonden, **essentiële milieu-informatie voor de besluitvorming. Het feit dat andere locaties voor windturbineparken mogelijk niet vóór 2020 kunnen worden gerealiseerd, mag niet bepalend zijn voor de afbakening van het milieuonderzoek.** De Commissie vindt het essentieel dat de vraag wordt beantwoord of er locaties zijn die **vanuit milieuoogpunt meer voor de hand liggen.** Voor dit PIP moet naar de mening van de Commissie **een zelfde milieuonderbouwing** beschikbaar zijn, als wanneer de provincie eerder, in het POL 2014, wel de keuze had gemaakt om zelf locaties te onderzoeken, af te wegen en eventueel aan te wijzen."*

De door GS gepresenteerde locatiestudie d.d. 16.08.2018 (gemaakt naar aanleiding advies Commissie voor de m.e.r. met betrekking tot de oplegnotitie) vergelijkt "Greenport" met mogelijke alternatieve plaatsingsgebieden, waarbij men uitgaat van een ondergrens van 5 windturbines (houdt in dat er een rechte lijn van 2 km lengte mogelijk moet zijn). Men kijkt onder andere naar het aantal **woningen binnen een afstand van 2400 meter** van de windturbines, "omdat (grote) windturbines tot zo'n afstand zichtbaar zijn".

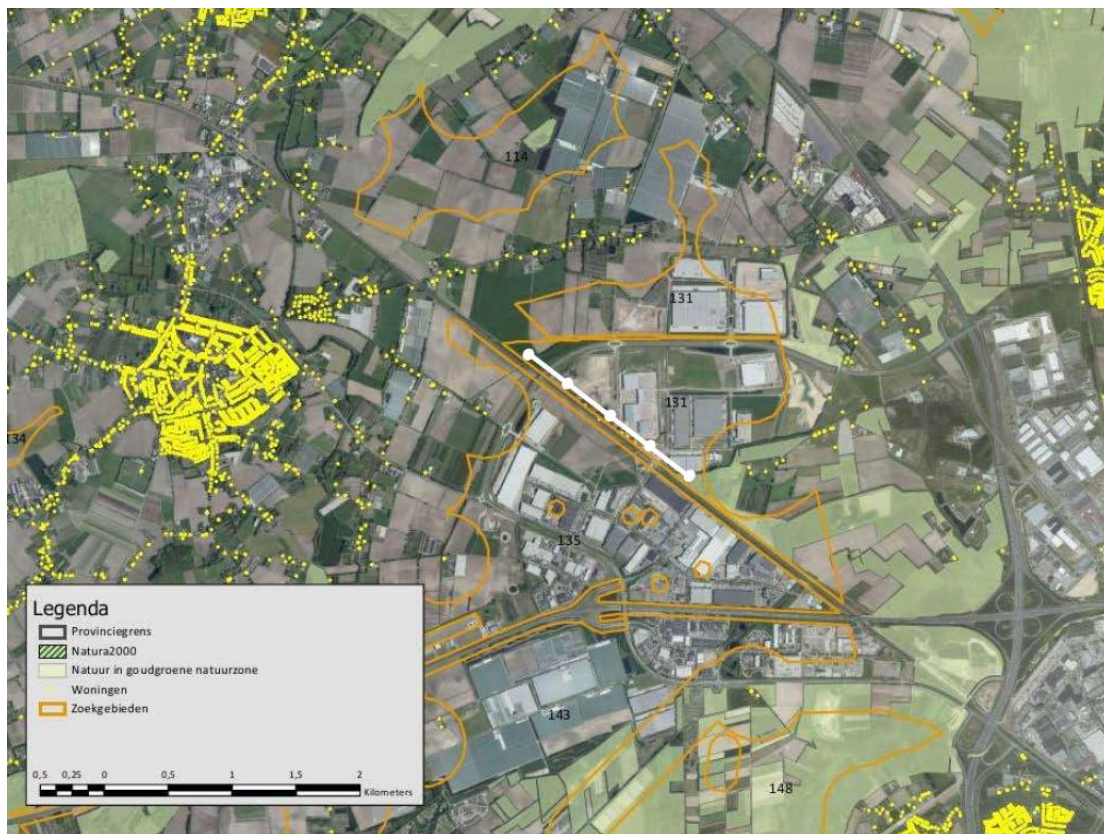
Gesteld wordt "dat vanuit provinciaal perspectief vooral jonge ontginningslandschappen geschikt zijn voor het plaatsen van lijnopstellingen van windturbines, dat dit type landschap over het algemeen open, grootschalig en rationeel verkaveld is".

In de conclusie wordt gesteld, dat het zoekgebied Greenport een plaats in de top-10 heeft. Daarbij wordt de volgende kanttekening gemaakt:

"Zoals ook al beschreven in hoofdstuk 2 is de hele analyse op een **globaal niveau zonder daadwerkelijk naar de deelgebieden te kijken**. Het gevolg van deze aanpak is dat bij nadere beschouwing (bijvoorbeeld door ook te kijken naar de landschappelijke situatie en de situering van natuurgebieden in en rond de zoekgebieden) kan blijken dat hoog scorende locaties inpassingsknelpunten hebben, terwijl andersom zoekgebieden die laag scoren bij een nadere beschouwing wellicht meer perspectief bieden. De hier gepresenteerd rangorde moet dus niet worden geïnterpreteerd in de zin dat de laag scorende zoekgebieden ongeschikt zijn."

En voldoet deze opzet nu aan hetgeen wat de Commissie voor de m.e.r heeft aangegeven? Nee, natuurlijk niet. Er is in de verste verte geen sprake van "een zelfde milieuonderbouwing".

Maar er is iets veel interessanter aan de hand, er is bij de vergelijking helemaal niet uitgegaan van het nu aan de orde zijnde "Windpark Greenport Venlo" (!!!). Zie kaart locatie Greenport:

Gebied 131, locatie Greenport

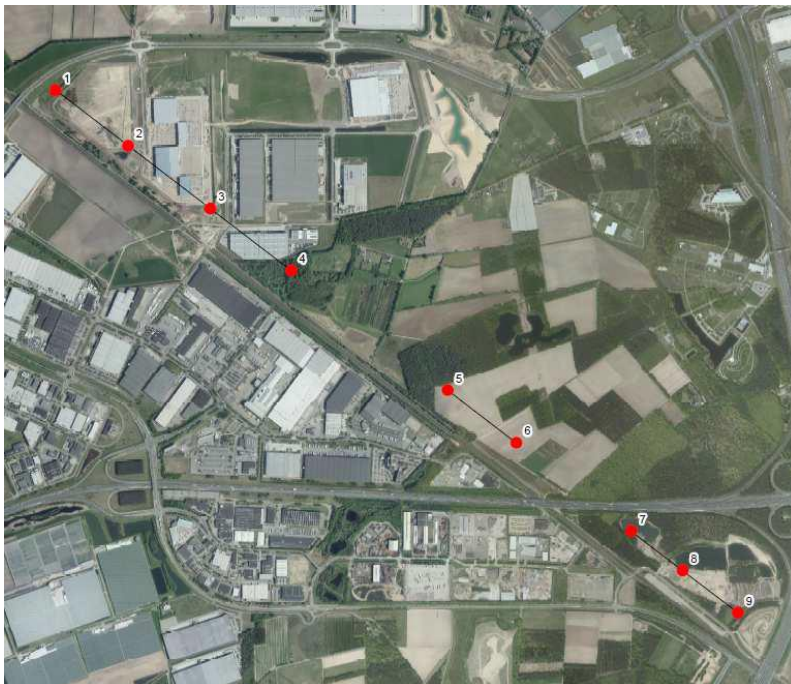
Wij zien op het kaartje in feite het deel van het voorkeursgebied van het POL 2014 waar de 4 windturbines zijn gepland waar wij mee kunnen leven. **Er is geen sprake meer van 5 windturbines richting Blerick**, die buiten het voorkeursgebied liggen. Anders gezegd, bij het zoeken naar geschikte locaties valt een groot gedeelte van het huidige plan "Windpark Greenport Venlo" weg! **Het huidige plan is daarmee in feite ook afgekeurd.** (Zie ook belijning zoekgebied op kaartje locatiestudie.)

Tekst in rapport bij locatie Greenport:

*"Dit zoekgebied biedt mogelijkheden voor een lijnopstelling die past bij de beleidsuitgangspunten van de provincie Limburg. De lijn langs de spoorlijn ligt op **relatief grote afstand van geluidgevoelige objecten en buiten gebieden die een aanduiding op basis van het NNN hebben.**"*

Sowieso geeft het rapport aan dat er genoeg alternatieven zijn voor de windturbines van Windpark Greenport Venlo. Het windpark mag dus niet doorgaan in de huidige vorm. **Dit rapport vormt hiervoor een extra legitimatie.** Duidelijk mag nu ook zijn, waarom de 5 windturbines richting Blerick destijds niet zijn opgenomen in het voorkeursgebied van het POL 2014.

Ter vergelijk kaartje huidig plan "Windpark Greenport Venlo" :

Bij een lijnopstelling van turbines verwacht je een ononderbroken lijn. Hier heb je de lijn 1 t/m 4 en de lijn 5 t/m 9. Daarbij moet worden opgemerkt dat er bij de windturbines 5 t/m 9 in feite sprake is van de lijn 5 t/m 6 en de lijn 7 t/m 9, waarbij er bij die laatste lijn sprake is van een afwijkende ruimte tussen de turbines die ook nog eens in maat verschillen en geen gelijke verhouding hebben tussen rotor en mast. Ook daarom zijn alleen de turbines 1 t/m 4 toelaatbaar. Alleen dan is er sprake van een eenheid.

2. NOTA VAN ZIENSWIJZEN VERRASSEND ONGENUANCEERD STUK

Voor de 2e keer is er sprake van een "Nota van Zienswijzen". Eerder was zo'n nota aan de orde in het kader van "het planvoornemen en voorgenomen ontwikkeling van Windpark Greenport Venlo".

Hieronder 1 van de reacties die we toen ontvingen (e-mail 24.07.2018):

"Ik heb wel een bundel paperassen ontvangen van de Provincie, met een thematische beantwoording van alle ingediende zienswijzen. De manier waarop die worden afgedaan is van zo'n laag niveau dat het amper de moeite waard is om de antwoorden te lezen, omdat ze zo voorspelbaar zijn."

En nu dan? Wat is onze mening over de nota? Wij vinden het een verrassend ongenueanceerd stuk. Wij kunnen zeggen dat onze zienswijze d.d. 23.07.2018 nog steeds **staat als een huis**. In feite kunt u deze zienswijze zelfs zien als een reactie op de Nota van Zienswijzen. Wij verwijzen dan ook naar onze zienswijze die in feite de onderhavige "Nota van Zienswijzen" ontkracht.

Wij vinden **het noodzakelijk dat u als statenleden alle ingediende zienswijzen ontvangt (en doorneemt)**; het verbaast ons dat ze niet zijn opgenomen op de agenda van de commissie RLN. De zienswijzen hebben voornamelijk betrekking op het inpassingsplan en voor het vaststellen van het **inpassingsplan is PS het bevoegde gezag**. GS is slechts het bevoegde gezag voor de verlening van de omgevingsvergunning. Dat de zienswijzen (uitsluitend) moesten worden gericht aan GS, vinden wij dan ook niet correct. De griffie neemt de zienswijzen niet op (navraag 18.9.2018) omdat ze niet zijn gericht aan PS.....

Het gaat te ver hier op alle halve waarheden, weggelaten zaken en onjuistheden etc. in de "Nota van Zienswijzen" in te gaan, maar we zullen kort enkele punten aan de orde stellen.

2.1 BRIEF MINISTER WIEBES D.D. 10 JULI 2018

In de inleiding van de "Nota van Zienswijzen" staat vermeld:

"Het belang van het (tijdig) realiseren van Windpark Greenport Venlo is ook gelegen in het feit dat minister Wiebes in zijn brief van 10 juli 2018 heeft aangegeven dat het restant van de opgave voor 2020 wordt verdubbeld en wordt bijgeteld bij de opgave voor 2030."

Bovengenoemde brief is gericht aan de voorzitter van de Tweede Kamer en gaat in op de voortgang van de doelstelling uit het energieakkoord om 6.000 MW aan opgesteld vermogen windenergie op land te realiseren in 2020. Het is een optimistisch stuk dat aangeeft dat het (vrijwel) zeker is dat eind 2020 minstens 5.153 MW windvermogen operationeel zal zijn, dat de totale projectcapaciteit is gegroeid naar 6.867 MW, zo'n 14,5% hoger dan de doelstelling.

Citaat uit brief:

*"Met de provincies heb ik afgesproken dat, in zoverre de 6.000 MW doelstelling niet tijdig gerealiseerd wordt, het restant van de opgave verdubbeld zal worden. Deze **verdubbeling zal dan gerealiseerd worden in de periode 2021-2023**. De verdubbeling boven de 6.000 MW kan bestaan uit wind op land, maar mag ook deels met **andere vormen van hernieuwbare energie gerealiseerd worden**, mits deze additioneel zijn aan het beeld van de Nationale Energieverkenning (NEV). Denk hierbij aan zon-PV en geothermie. Mocht dit aan de orde zijn dan zal het percentage hernieuwbare energie in 2023 verder toenemen dan de volgens de NEV 2017 verwachte 17,3%. Ik ben **blij met de toezegging van de provincies** dat zij de eventuele restopgave zullen verdubbelen. De Borgingscommissie heeft **waardering uitgesproken** voor deze afspraak met de provincies."*

Dit is **iets anders dan wat in de "Nota van Zienswijzen" staat vermeld**. Bereikt wordt, dat de realisatie van hernieuwbare energie naar voren wordt gehaald, realisatie vindt immers plaats in de periode 2021-2023.

Ook de provincie wil meer "groene energie", dus die brief is **passend in het kader van bestaand beleid**. Er is ook niets opgelegd, maar er is sprake van een "toezegging" van provincies.

Wij hebben de inhoud van de brief nog kortgesloten met het ministerie (17.09.2018). Er is geen sprake van een afspraak met de provincie Limburg, maar met de **gezamenlijke provincies**, er is geen sprake van een extra doelstelling (niet additioneel), maar van het naar voren halen van projecten. Verder is er nog geen sprake van een opgave voor 2030 zoals de provincie stelt. Moet nog allemaal worden uitgewerkt. Benadrukt werd, dat weliswaar het doel voor 2021 niet helemaal gehaald wordt, maar dat er nog veel in de pijplijn zit, waardoor er meer gerealiseerd wordt dan de doelstelling was, zij het iets later.

Er is dus **geen enkele reden om geforceerd voor 2021 nog snel even een "Windpark Greenport Venlo" door te drukken**. Zoals in onze zienswijze uitgebreid beschreven wordt de doelstelling op grond van de huidige projecten ook ruimschoots gehaald bij een windpark van 4 turbines (zelfs bij 3 turbines). **En of die realisatie nou een jaar later plaatsvindt is niet relevant.**

In de brief van minister Wiebes wordt gerefereerd aan de brief "Samen Energieprojecten Realiseren" d.d. 01.02.2016 (kamerstuk 31239, nr. 211). Het betreft hier een visie op omgevingsmanagement. Een citaat hieruit:

*"De eerste stap is om **niet als initiatiefnemer of overheid zelf al direct een plan te presenteren**, maar dit met de omgeving vorm te geven **inclusief de optie van een totaal andere oplossing voor het beleidsdoel**. Betrokkenen moeten een **reële kans krijgen om niet alleen inbreng te leveren, maar ook mee te denken**."*

2.2 GELUID EN GEZONDHEID

Gesteld wordt dat er op grond van de huidige wetenschappelijke inzichten geen bewijs is voor een direct effect van windturbinegeluid op de gezondheid, dat er geen causaal verband bestaat tussen infrageluid van windturbines en negatieve gevolgen voor de gezondheid. Met name wordt verwezen naar het rapport RIVM/GGD uit 2017.

Gesteld wordt dat ook onderzoekers die in opdracht van het Umwelt Bundesamt (UBA) in 2014 een literatuuronderzoek hebben uitgevoerd naar kennis over de effecten van infrageluid op mensen, de identificatie van bronnen van infrageluid en de potentiële problemen in Duitsland als gevolg van infrageluid tot die conclusie komen:

*"Tot op heden is er geen enkel wetenschappelijk bewijs gevonden voor een negatieve uitwerking van infrageluid op de gezondheid bij niveaus onder de waarnemingsdrempel, ondanks talrijke onderzoeken met tot de verbeelding sprekende hypothesen."**

* *Opmerking: verkeerd vertaald, zie oorspronkelijke tekst:*

*"Für eine negative Auswirkung von Infraschall unterhalb der Wahrnehmungsschwelle konnten bislang keine wissenschaftlich gesicherten Erkenntnisse gefunden werden, auch wenn **zahlreiche Forschungsbeiträge entsprechende Hypothesen postulieren**."*

2.2.1 REACTIE 1 "ER WORDT VERKEERD BEELD GESCHETST"

Rechtvaardigt het rapport van RIVM/GGD uit 2017 genoemde conclusie? Absoluut niet, wij verwijzen naar onze zienswijze (zie ook 13.7.1).

Verrassend is dat het rapport van het Umwelt Bundesamt uit 2014 hier gebruikt wordt om het standpunt te legitimeren dat er geen bewijs is voor een direct effect op de gezondheid.

Het doel van het rapport (Machbarkeitsstudie zu Wirkungen von Infraschall) is te kijken **welk onderzoek** moet plaatsvinden om de gevolgen van infrasoone geluid goed in kaart te kunnen brengen. Duidelijk wordt tot uitdrukking gebracht dat er nog veel onderzoek nodig is. Er wordt **NIET** gesteld dat infrasoone geluid onder bijvoorbeeld de waarnemingsdrempel onschadelijk is.

Enkele citaten:

"• *Es fehlen Untersuchungen zu Wirkungsmechanismen in denen die Verbindung von Infraschall, tieffrequenter Schall und Hörschall einbezogen wird. Dabei wären in **enger Zusammenarbeit von Medizinern und Akustikern** entsprechende akustische Szenarien messtechnisch zu erfassen oder zu generieren, um praktische Problemfälle zu erforschen.*

• *Vielfach wird unterstellt oder beruht sogar auf eigenen Erfahrungen, dass man sich scheinbar an gewisse Dinge auf Dauer gewöhnen kann, so auch an Lärm, wenn er zum Beispiel nicht zu laut ist (Habituation). **Im Allgemeinen tritt jedoch ein Gewöhnungseffekt nur scheinbar auf und ist oft das Resultat einer Verdrängungsstrategie. Eine solche Strategie scheint aber bei tiefen Frequenzen nur schwer möglich zu sein, denn mit steigender Dauer der Exposition nimmt die Empfindlichkeit zu (Sensibilisierung).** Das wirft die Fragen auf: Gibt es dazu ein physiologisches Korrelat, das diesen Vorgang verstehen lässt? Gibt es eine Möglichkeit, diese Sensibilisierung auszuhalten oder sogar wieder rückgängig zu machen?*

• *Wird der Vorgang der Sensibilisierung verstanden, ist vielleicht auch erklärbar, warum nur ein gewisser Anteil der Bevölkerung sehr empfindlich reagiert? In sämtlichen Untersuchungen fehlt eine Erklärung, **wodurch sich diese besonders belästigende Wirkung ergibt.** Besteht ein direkter Einfluss auf mentale Prozesse? Von der Beantwortung dieser Frage hängt im Wesentlichen ab, welche Qualität ein Schutz gegen tieffrequenten Schall und Infraschall haben muss.*

• *Inwieweit eine Verbindung zu anderen medizinischen Phänomenen besteht ist bislang nicht geklärt. **Eine Hypothese ist, dass durch tieffrequenten Schall und Infraschall neuronale Prozesse verursacht werden, die bei einem mehr oder minder leichten Anstoß durch einen akustischen Stimulus ein andauerndes „Eigenleben“ entwickeln.***

"• *Eine im Zusammenhang mit Infraschall häufig untersuchte Geräuschquelle sind Windenergieanlagen. Die Veröffentlichungen zeigen, dass die Erfassung von Abstrahlung und Ausbreitung der Geräusche von Windenergieanlagen mit Unsicherheiten behaftet sind, die eine fundierte Geräuschprognose erschweren. **Mit wachsender Höhe der Windenergieanlagen durchschneiden die Rotorblätter ein stärker variierendes Windprofil. Es ist daher fraglich, ob das Abstrahlungs- und Ausbreitungsmodell für kleinere Windenergieanlagen auf moderne, große Anlagen übertragbar ist. Aufgrund theoretischer Betrachtungen von Strömungsakustikern ist nicht davon auszugehen.** Ein erweitertes Wissen über die genannten Vorgänge wäre aber nicht nur eine notwendige Voraussetzung für eine bessere Immissionsprognose. Die gewonnenen Erkenntnisse könnten auch Hinweise für eine bessere Lärminderung von Windenergieanlagen liefern.*

• ***Defizite zeigen sich auch in der Literatur im Hinblick auf einen Schutz gegen tieffrequenten Schall und Infraschall.** Die physikalischen Gegebenheiten von ausgeprägt tieffrequenten Schallen erschweren einen wirksamen Lärmschutz. Sollen effektive bauliche Schallschutzmaßnahmen getroffen werden, so ist der Aufwand bezüglich eingesetzter Massen oder Volumina umgekehrt proportional zu den Frequenzen. Bei tieffrequentem Schall oder sogar bei Infraschall bedeutet dies in der Regel einen **kaum realisierbaren Aufwand.***

"Betrachtet man einige exemplarische Untersuchungsergebnisse, wird deutlich, dass **Infraschall ab gewissen Pegelhöhen vielfältige negative Auswirkungen auf den menschlichen Körper haben kann.** Zusammenfassend kann gesagt werden, dass viele der negativen Auswirkungen von Infraschalleinwirkungen die Bereiche **Herz-Kreislaufsystem, Konzentration und Reaktionszeit, Gleichgewichtsorgane, das Nervensystem und die auditiven Sinnesorgane** betreffen. Probanden klagten häufig über Schwindel- und Unbehaglichkeitsempfindungen bei Infraschallexposition.

Ein Vergleich der Untersuchungsergebnisse hat gezeigt, dass negative Auswirkungen von Infraschall im Frequenzbereich unter 10 Hz auch bei Schalldruckpegeln unterhalb der Hörschwelle nicht ausgeschlossen sind. Die ersten negativen Auswirkungen wurden bereits bei Schalldruckpegeln von ca. 75 dB festgestellt, wobei

*die Effekte auch aus Schallanteilen über der Hörschwelle (> 20 Hz) resultieren können. Für eine negative Auswirkung von Infraschall unterhalb der Wahrnehmungsschwelle konnten bislang keine wissenschaftlich gesicherten Erkenntnisse gefunden werden, auch wenn **zahlreiche Forschungsbeiträge entsprechende Hypothesen postulieren.**"*

Wat hier dus gebeurt, **is dat enkele regels uit een artikel gehaald worden om een verkeerd beeld te schetsen**. En dat gebeurt in de Nota van Zienswijzen continu, zodat de provinciale informatie **onbetrouwbaar** is.

2.2.1.1 ONDERZOEK PROFESSOR VAHL

Het gaat nu te ver uitgebreid op het commentaar op onderzoeken/publicaties in te gaan (hoewel daar alle aanleiding voor is), wij verwijzen hiervoor naar onze zienswijze. Wel willen we nog iets zeggen over het onderzoek van professor Vahl (artikel HARTBRUG-magazine van april 2018).

De provincie heeft het in haar reactie over *de "invloed van infrageluid op **niet levend hartspierweefsel**"* en is van mening dat de opzet van het onderzoek zover afstaat van de praktijksituatie dat conclusies *"moeten worden gezien als uiterst speculatief"*.

Commentaar:

Al 2 jaar onderzoekt een team onder leiding van professor Vahl de invloed van infrason geluid op het hart. Onlangs is, zoals eerder aangekondigd, een onderzoek gedaan met een **stukje levende hartspier**.

Professor Vahl: *"Was wir als **gesichert sehen** ist, dass die Applikation von Schallwellen, also Vibrationen mit niedrigen Frequenzen zu einer Hemmung der Kraftentwicklung von Herzmuskelpreparaten führt."*

Dit is **een grote doorbraak** die conclusies van onderzoeken op dit terrein bevestigt. Natuurlijk moet er nog veel onderzoek plaatsvinden. Maar in het ergste geval betekent dit dat wonen in de buurt van windturbines (inderdaad) kan leiden tot hartziektes.

2.2.2 REACTIE 2 "DE SLACHTOFFERS ZIJN ER AL WÉL"

Overall ter wereld is sprake van gezondheidsproblemen bij omwonenden van windturbines. Het feit dat klachten nog maar deels kunnen worden verklaard, houdt niet in dat je kunt zeggen "niets aan de hand". Dat er nog veel wetenschappelijk onderzoek nodig is op diverse terreinen mag duidelijk zijn. Maar voor een ieder mag het intussen wél vaststaan, dat je windturbines zo ver mogelijk moet plaatsen van de bestaande bebouwing, ver weg van stedelijke bebouwing.

Zo'n eenzijdige gekleurde visie van de provincie die onder het mom van *"het is wetenschappelijk niet bewezen, dus er is geen probleem"* geen aandacht schenkt aan de vele kennis die er op dit vlak al is bij onder meer (Duitse) artsen/medici/wetenschappers brengt vele burgers in gevaar. Want al is er nog geen sluitend wetenschappelijk bewijs om alles te kunnen verklaren, **de slachtoffers zijn er al wél!**

Duidelijk is dat de langetermijn-blootstelling aan infrason geluid een belangrijke factor is. En ook duidelijk is, dat je "natuurlijk infrason geluid" niet mag vergelijken met het "technisch infrason geluid" dat door windturbines geproduceerd wordt; dit geluid heeft een geheel "eigen handtekening".

Nogmaals als voorbeeld Polen dat in juli 2016 heeft bepaald dat de afstand tot woonbebouwing minimaal 10x de hoogte van de windturbine moet zijn. Bijna 500 artikelen uit actuele wetenschappelijke publicaties zijn hierbij door de hoogste gezondheidsinstantie van Polen nauwkeurig geverifieerd en men heeft zich tevens beroepen op het **voorzorgsbeginsel** hetgeen onderdeel van het EU-recht is:

"Das polnische Institut für Volksgesundheit (PIZP-PZH) hatte eine Empfehlung ausgesprochen, dass Windparks mindestens 2 Kilometer von der Wohnbebauung entfernt stehen sollten. Dazu hatte die oberste Gesundheitsbehörde Polens eine Überprüfung von fast 500 Artikel umfassenden, aktuellen wissenschaftlichen Publikationen vorgenommen und beruft sich außerdem auf das Vorsorgeprinzip, welches Teil des EU-Rechts ist."

Citaat (zie verder onze zienswijze) Sven Johannsen, CEO "GuSZ Gutachter- u. Sachverständigen-Zentrum Umwelt-Messungen GmbH", Europaweit führend in Infraschall-Messung u. Forschung:

"Ich selbst würde sogar sagen und behaupten, das bei modernen Windkraftanlagen in bis zu 10 km Entfernung (in Mitwindrichtung) bis zu 30% der Anwohner in diesem Umfeld mittel- und langfristig durch die Immissionen der Anlagen, die Anwohner in Ihrer Gesundheit geschädigt werden."

2.3 GELUID, WETTELIJKE NORMEN

We zullen hier enkele opmerkingen maken en verwijzen verder naar onze zienswijze waarin we uitgebreid op geluid ingaan.

De provincie stelt dat de geluidsnorm Lden / Lnight strenger is dan de geluidsnorm voor verkeer en industrie. Op grond van alle kennis die op het vlak van windturbines thans al bekend is, ben je dan appels met peren aan het vergelijken. Is allemaal achterhaald. Bekend is intussen, dat je niet went aan windturbinegeluid, dat je er zelfs steeds gevoeliger voor wordt. Dat is bij wegverkeerslawaaï bijvoorbeeld niet het geval, hieraan kun je wennen. Verder wijzen we nogmaals op een citaat van het onafhankelijk adviesbureau Peutz (second opinion d.d. 24.10.2017):

*"Als gevolg van deze beoordelingsmethodiek kunnen gedurende **een groot aantal dagen en nachten geluidniveaus optreden die aanzienlijk hoger zijn dan de toepasselijke (jaargemiddelde) grenswaarde**. Het bovenstaande leidt tot de onwenselijke situatie dat gedurende deze dagen en nachten **onacceptabele geluidhinder** zal optreden.*

*De beoordelingsmaten **Lden en Lnight** zijn feitelijk bedoeld voor **continu en min of meer gelijkmatig geluid** (zoals wegverkeerslawaaï) maar zijn **expliciet niet geschikt voor fluctuerend geluid zoals wordt veroorzaakt door een windturbinepark**."*

Verder is het zo, dat de huidige wettelijke geluidsnormen gebaseerd zijn op kleine windturbines, niet te vergelijken met de huidige generatie turbines. Sterker nog, men **WEET NIET EENS** wat de emissies zijn van de huidige generatie windturbines! Dat is nog **NOOIT ONDERZOCHT** ! Daarom ook het advies van Duitse wetenschappers als afstand tot woonbebouwing 15 x de hoogte van de turbine aan te houden (zo'n 3 km).

Wij wijzen ook nogmaals op het deskundigenbericht in het kader van "Windpark De Drentse Monden en Oostermoer" (uitspraak Raad van State 21.02.2018):

"Nieuwe wetenschappelijke inzichten

*In het deskundigenbericht staat dat in wetenschappelijke publicaties de laatste tijd wordt vermeld dat aan de **hinder van windturbinegeluid wellicht meer gewicht moet worden toegekend dan in het verleden is gebeurd**. Gewezen is op een symposium eind 2014 in Zweden waar melding is gemaakt van onderzoek waaruit zou zijn*

gebleken dat **amplitudemodulatie de hinderbeleving van windturbines sterk kan doen toenemen**. Een oorzaak voor mogelijke onderschatting van hinder van windturbinegeluid in het Activiteitenbesluit zou kunnen liggen in het feit dat de wetgever de keuze voor de normstelling in artikel 3.14a, eerste lid, van het Activiteitenbesluit **omstreeks 2010 heeft gemaakt** op basis van onderzoeken naar dosis-effectrelaties in Nederland en Zweden **in de jaren daaraan voorafgaand**, aldus het deskundigenbericht. **De windturbines waren toen kleiner** dan de windturbines die de laatste jaren worden gerealiseerd. De steeds **grotere ashoogten, grotere diameters** van de wieken **en het feit dat boven de 120 m de windprofielen sterk kunnen afwijken** van de standaarden die men voor lagere hoogten hanteert, kunnen volgens het deskundigenbericht bijdragen aan een wellicht **veranderend milieutechnisch inzicht bij het beoordelen van de hinderlijkheid van het windturbinegeluid**. In dit kader hebben onderzoekers enige tijd geleden vermeld van mening te zijn dat er vanwege het opvallende karakter van het windturbinegeluid een **toeslag van 5 dB** op het Lden zou moeten worden toegepast, de zogenoemde straffactor, aldus het deskundigenbericht."

Ook in het deskundigenbericht wordt dus aangegeven, dat de huidige normen verouderd zijn. Wat houdt een toeslag van 5 dB in?

Hier tabel 4.1 uit eerder genoemd rapport "locatiestudie zoekgebieden voor windenergie Provincie Limburg d.d. 16.08.2018"

Tabel 4.1: Gehanteerde hinderpercentages (binnenshuis)

Afstand tot rand zoekgebied	Bereik in dB's	Hinder	Hinderpercentage
0-450m	>47 dB	hinder (a)	17
		ernstige hinder (HA)	8
450-675m	47 – 45 dB (46 dB)	hinder (a)	14
		ernstige hinder (HA)	7
675-900m	45 – 42 dB (43,5 dB)	hinder (a)	9
		ernstige hinder (HA)	4
900-1800m	<42 dB	hinder (a)	7
		ernstige hinder (HA)	2

Een correctie van 5 dB houdt in feite dan in dat op de afstand van 900 m sprake is van 17,13 % gehinderden binnenshuis, waarvan 8,09 % ernstig (34,02% gehinderden buitenshuis, waarvan 18,99% ernstig).

De huidige wettelijke normen houden geen rekening met laagfrequent/infrasoon geluid en amplitudemodulatie (pulsen) (zie ook rapport RIVM 2013).

Wij willen hier nogmaals opmerken, dat Bureau Peutz in zijn second opinion d.d. 24.10.2017 erop wijst "*dat de kans dat (onaanvaardbare) hinder zal optreden vanwege laagfrequent geluid door het windpark aanmerkelijk is.*"

De stelling dat onaanvaardbare hinder door laagfrequent geluid wordt voorkomen indien wordt voldaan aan de geluidsnormen van het activiteitenbesluit moet dan ook als onjuist worden beschouwd.

2.4 BOEKEND EN BLERICK

Zoals in onze zienswijze aangegeven, hebben juist de bewoners in Boekend en Blerick al veel overlast moeten accepteren door aanleg van industrieterreinen, A73/A74 (midden door het stedelijk gebied !!) etc. etc. Je kunt dit soort zaken niet negeren en eenzijdig nog ergere overlast

toevoegen. Wij kunnen nu al zeggen dat realisatie zal leiden tot verloedering van Blerick, dat de impact gigantisch zal zijn. Lasten horen niet continu eenzijdig naar de westkant van de gemeente Venlo te gaan. Daarbij zou realisatie van de 5 windturbines in strijd zijn met gemeentelijk beleid, denk daarbij aan het rapport "Boeiend Boekend" en het dorpsontwikkelingsplan Boekend. De provincie dient het gemeentelijk beleid als uitgangspunt te nemen. De basis voor bijvoorbeeld hotel-restaurant Maashof was het rapport "Boeiend Boekend".

Citaat brief gemeenteraad Venlo in het kader van de hoorplicht ex artikel 3.26 lid 1 WRO (27.06.2018):

*"Dit maakt ook dat het windpark **onvoldoende draagvlak** heeft in de omgeving. U wordt **nadrukkelijk in overweging gegeven op deze locatie in Greenport Venlo te volstaan met het plaatsen van enkele windturbines**, waarbij de direct omwonenden op gepaste wijze dienen te worden gecompenseerd. **De overige windturbines dienen in overleg met andere gemeenten en de provincie elders te worden gerealiseerd**. Op deze manier wordt een **bijdrage geleverd** aan de opgave op het gebied van windenergie en wordt tegelijkertijd **rekenschap gegeven van het belang van het behoud van een goed woon-, werk- en leefklimaat in het omliggende gebied.**"*

De provincie komt in haar reactie niet veel verder dan dat aan de normen wordt voldaan, zoals PM10. Hier willen wij opmerken, dat binnen de PM 10 norm de autosnelwegen nauwelijks opvallen, omdat ook deze norm onjuist is; er zou een PM 2.5 norm gehanteerd moeten worden voor autosnelwegen, het gaat hier om ultrafijnstof/roet. Denk daarbij vooral aan vrachtwagens. Wat dacht u dat de bewoners nu al te verduren hebben qua overlast? En heeft u enig idee hoeveel vrachtwagens er per etmaal over het stukje gecombineerde A73/A74, dwars door het stedelijk gebied, rijden?

Er is in de Nota van Zienswijzen zo goed als geen aandacht voor de natuurgebieden Crayelheide en Koelbroek. Dit uitloopgebied van Blerick vormt nu de buffer tussen de oprukkende industrie en het stedelijk gebied. Zouden 9 turbines geplaatst worden, dan maakt de bufferzone opeens deel uit van het industriegebied.

Wat landschap & cultuurhistorie/ ecologie-gebieden betreft scoort het nu aan de orde zijnde voorkeursalternatief in de MER "**zeer slecht**". En daarbij is nog geen enkele rekening gehouden met de aangrenzende natuurgebieden Koelbroek en Crayelheide.

Wij kunnen alleen maar zeggen dat hier bij de provincie sprake is van puur wanbeleid.

Wij verwachten dat u, als statenleden, het onzalige plan van GS afwijst.

SAMEN = STERK

Hoogachtend,

J. Raedts

Mr. M. Lenders

K. Delissen-Reijnen